

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ

**кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра**

зі спеціальності «07072. Фінанси, банківська справа та страхування» за
магістерською програмою професійного спрямування «Фінансовий та
страховий менеджмент»

на тему:

**«Прогнозування банкрутства в системі антикризового
управління підприємством»**

Виконавець:

студентка ЦЗФН факультету

Качмар Ірина Романівна

Науковий керівник:

к.е.н., доцент

Світлична Ольга Степанівна

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми Нестабільний стан економіки країни, що спостерігається в останні роки, негативно позначився на роботі багатьох підприємств. Невизначеність майбутнього, неможливість прогнозування на тривалу перспективу основних показників діяльності, нестабільність цін та курсів валют спричиняють погіршення господарського стану підприємств та несуть ризик їх банкрутства. За таких умов, питання визначення ймовірності банкрутства підприємства стоїть особливо гостро, адже достовірна і своєчасна ідентифікація негативних факторів впливу на фінансово-господарську діяльність підприємства дозволяє сформулювати відповідну фінансову політику та розробити заходи, направлені на підвищення ефективності використання фінансових ресурсів, забезпечити конкурентоспроможність підприємства у довгостроковому періоді, а головне, попередити ризик банкрутства підприємства.

Мета дослідження: є дослідження теоретичних основ та практичних методик прогнозування банкрутства в системі антикризового управління підприємством, а також надання пропозицій щодо покращення антикризового фінансового управління на підприємстві ПАТ «Укртелеком»

Завдання дослідження:

- визначити сутність фінансової кризи підприємства, фактори її розгортання;
- описати сутність антикризового управління підприємством, його функції та принципи;
- дослідити основні методи прогнозування банкрутства підприємства;
- провести аналіз фінансового стану ПАТ «Укртелеком»;
- оцінити ймовірність банкрутства ПАТ «Укртелеком» за допомогою дискримінантних моделей прогнозування банкрутства;
- сформулювати стратегічні напрями попередження і уникнення банкрутства підприємств;
- запропонувати антикризову стратегію ПАТ «Укртелеком»

Об'єкт дослідження процес банкрутства в системі антикризового фінансового управління підприємством

Предмет дослідження сукупність економічних відносин, що виникають в процесі прогнозування банкрутства в системі антикризового фінансового управління на підприємстві

Методи дослідження аналітичний, синтетичний, дедуктивний, індуктивний, порівняльний, історичний, графічний, горизонтальний, вертикальний аналіз, метод фінансових коефіцієнтів, трендовий.

Інформаційна база дослідження нормативно-законодавчі акти України, наукові праці вчених, наукові статті, монографії, навчальні посібники з предмету дослідження, статистичні дані фінансової звітності підприємства ПАТ «Укртелеком», інтернет-ресурси

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та 3 додатків. Загальний обсяг роботи становить 112 сторінок. Робота містить 26 таблиць, 14 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі *«Теоретичні основи антикризового управління підприємством»* розглянуто сутність та класифікацію економічних криз. Виявлено фактори виникнення та види фінансових криз. Досліджено сутність антикризового управління. Після проведеного теоретичного дослідження сформовано узагальнююче поняття «антикризового фінансового управління на підприємстві» - це система принципів та методів управління фінансами підприємства, спрямована на проведення діагностики загрози банкрутства, в разі настання виведення підприємства з кризи та її подолання з метою забезпечення безперервної діяльності підприємства на всіх стадіях його розвитку. Сутність антикризового фінансового управління підприємством полягає в тому, що заходи щодо запобігання кризовій ситуації мають бути вжиті ще задовго до настання такої ситуації. Виокремлено групи методів прогнозування банкрутства підприємства, основні з яких:

1. Методи оцінки фінансового стану підприємства.
2. Методи інтегрального оцінювання загрози банкрутства, засновані на дискримінантних моделях.
3. Методи експертної оцінки ймовірності банкрутства підприємства

Досліджено зарубіжний та вітчизняний досвід прогнозування та визначення ймовірності банкрутства на базі існуючих методичних підходів. Здійснено їх порівняльний аналіз та критичну оцінку, визначено переваги та недоліки, а також адаптивність і адекватність застосування у практиці вітчизняних підприємств.

У другому розділі *«Прогнозування банкрутства в системі антикризового управління ПАТ «Укртелеком»»* надано загальну характеристику фінансово-економічної діяльності ПАТ «Укртелеком». Проаналізовано фінансовий стан підприємства відповідно до розрахунку показників: оцінки майнового стану, які дають змогу визначити, наскільки ефективно використовується майно підприємства; ділової активності, що характеризують спроможність підприємства ефективно використовувати свої ресурси; ліквідності, що характеризують здатність позичальника забезпечити своєчасне виконання своїх зобов'язань, надають можливість передбачати вірогідність повернення ним позики згідно з угодою; платоспроможності, що характеризують спроможність підприємства виконувати свої короткострокові та довгострокові зобов'язання за рахунок власних активів; фінансової стійкості, що характеризують ефективність формування та використання грошових ресурсів, необхідних для нормальної господарської діяльності. Здійснено прогнозування ймовірності банкрутства ПАТ «Укртелеком» за допомогою застосування зарубіжних та вітчизняних

моделей прогнозування банкрутства в антикризовому управлінні підприємства.

У третьому розділі **«Формування системи попередження та економічних напрямків запобігання банкрутству»** сформовано стратегічні напрями попередження і уникнення банкрутства підприємств, які згруповано залежно від їх функціонального призначення і обґрунтовано доцільність їх використання відповідно до фінансового стану діяльності підприємства (нормальний, передкризовий, кризовий), що забезпечує своєчасне виявлення, завчасне запобігання та подолання кризових процесів на підприємстві. Рекомендовано використання науково-методичного підходу щодо визначення ймовірності банкрутства на базі концепції узгодженості визначених критеріїв оцінки, взаємозалежності і взаємозв'язок, яких дозволяє ідентифікувати рівень ймовірності банкрутства підприємств (високий, середній, низький) та підвищує ефективність і оперативність прийняття управлінських рішень щодо мінімізації ризиків у нестабільних умовах господарювання. За допомогою SWOT-аналізу здійснено стратегічний аналіз конкурентоспроможності ПАТ «Укртелеком» Надано загальні рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності даного підприємства.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

Розвиток сучасних економічних систем відбувається під значним впливом невизначеності та ризику, що часто призводить до виникнення довгострокових негативних тенденцій, тобто до кризових явищ. Кінцева стадія фінансової кризи – банкрутство – характеризується як процес, у якому суб'єкт економічних відносин, неспроможний розрахуватися із кредиторами. Вивчення характеристик, властивостей та ознак кризової ситуації дає змогу реалістично оцінити загрози, можливі збитки та розробити необхідні адекватні заходи подолання кризи на підприємстві. Так, головний вихід з кризового стану підприємства полягає в застосуванні механізму антикризового управління.

На основі проведеного аналізу фінансового стану підприємства за допомогою фінансових показників, а також застосувавши дискримінантні моделі прогнозування ймовірності банкрутства, сформулюємо загальний висновок про ймовірність банкрутства ПАТ «Укртелеком»: підприємство перебуває у задовільному стані; хоча фінансова стійкість порушилась, але за умови переходу на антикризове управління банкрутство не загрожує.

Застосування зарубіжних моделей у вітчизняній практиці слід проводити дуже обережно, так як ефективність і надійність зазначених моделей, як показує практика, суттєво нижча на вітчизняних підприємствах на відміну від зарубіжних. Побудова багатофакторних моделей для української економіки досі залишається проблемною через: нестабільність і недосконалість

нормативно-законодавчої бази, низьку якість та ступінь інформативності фінансово-звітної документації, необ'єктивні статистичні дані та їх обмеженість стосовно потенційних банкрутів. Як наслідок, більшість чинників, що впливають на економічну стійкість підприємств, залишаються не врахованими. Крім того, моделі, побудовані на основі дискримінантного методу за статистичними даними підприємств конкретної країни, можуть бути використані лише в межах конкретного регіону. Ці моделі можна буде використати як підхід до побудови вітчизняної системи оцінювання ймовірності банкрутства, але необхідно враховувати особливості макро-, мезо- та мікросередовища.

У зв'язку з цим, рекомендується комплексне та всебічне діагностування фінансового стану підприємства із застосуванням різнонаправлених підходів, а також шляхом здійснення порівняльної характеристики одержаних результатів, їх ретельної перевірки та неодноразового підтвердження.

ПАТ «Укртелеком» функціонує задовільно, отже мета введення антикризового управління – запобігання процесу виникнення фінансової кризи на підприємстві, виявлення ранніх ознак кризового стану, недопущення фінансової кризи шляхом профілактичних заходів; а інструментарієм антикризового управління у цьому випадку є: постійний аналіз сильних і слабких сторін підприємства, прогнозування банкрутства, мінімізація і нейтралізація ризиків, впровадження системи раннього попередження та реагування. Реалізація набору антикризових процедур, а саме передкризова підготовка, дозволить знизити ймовірність виникнення кризових ситуацій та підвищити таким чином ефективність діяльності підприємства в цілому.

Рекомендовано використання науково-методичного підходу щодо визначення ймовірності банкрутства на базі концепції узгодженості визначених критеріїв оцінки, взаємозалежності і взаємозв'язок, яких дозволяє ідентифікувати рівень ймовірності банкрутства підприємств (високий, середній, низький) та підвищує ефективність і оперативність прийняття управлінських рішень щодо мінімізації ризиків у нестабільних умовах господарювання.

На основі визначених тенденцій показників фінансового стану ПАТ «Укртелеком» запропоновано основні напрями та шляхи запобігання банкрутству підприємств відповідно до його рівня, які передбачають:

- Напрямок фінансової стабілізації: відновлення фінансової стійкості з метою попередження кризи
- Засоби управління ризиками: обмежуючі (диверсифікація; лімітування; хеджування; здобування додаткової інформації)
- Шляхи уникнення банкрутства: попередження (моніторинг; діагностика; система раннього виявлення та реагування; дискримінантний аналіз, експертна оцінка, SWOT-аналіз; прогнозування; стратегічне планування) та запобігання (економічна безпека; контролінг; антикризове управління; ризик-менеджмент;
- Заходи фінансового оздоровлення: стратегічні (аналіз поточної фінансової ситуації; збалансування грошових потоків; прискорення та

підтримка економічного зростання) та тактичні (максимально повне використання всіх внутрішніх і зовнішніх механізмів забезпечення фінансової стабілізації; досягнення фінансової рівноваги на довготривалу перспективу) Таким чином, проведена оцінка рівня ймовірності банкрутства ПАТ «Укртелеком» за запропонованою концепцією співвідношення темпів зростання ключових показників діяльності підприємства дала змогу визначити тенденції зміни його фінансового стану та перспективи його розвитку на найближчу перспективу через тренди зміни чистого прибутку (збитку) підприємства та його виручки від реалізації. Запропонована методика дозволить завчасно виявити негативні тенденції змін в їхній діяльності шляхом визначення динаміки ключових критеріїв оцінки ймовірності банкрутства.

АНОТАЦІЯ

Качмар І.Р., «Прогнозування банкрутства в системі антикризового управління підприємством», кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності «8.07072.Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою «Фінансовий та страховий менеджмент», Одеський національний економічний університет, м. Одеса, 2017 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес банкрутства в системі антикризового фінансового управління підприємством.

У роботі розглянуто теоретичні основи антикризового управління підприємством.

Проаналізовано фінансово-господарську діяльність ПАТ «Укртелеком», визначено фінансовий стан підприємства. Здійснено прогнозування ймовірності банкрутства підприємства за допомогою дискримінантних моделей.

Визначено стратегічні напрями попередження і уникнення банкрутства підприємств. Запропоновано антикризову стратегію ПАТ «Укртелеком»

Надано рекомендації щодо підвищення ефективності діяльності ПАТ «Укртелеком»: оптимізація витрат, впровадження інновацій та модернізація сфер діяльності, диверсифікація надання послуг, оптимізація структури власного капіталу, тощо

Ключові слова: криза, банкрутство, антикризове управління, фінансовий стан, методика прогнозування ймовірності банкрутства

ANNOTATION

Kachmar I.R, «Prediction of bankruptcy in the crisis management system at the enterprise», thesis for Master degree in specialty «8.07072.Finance, Banking and Insurance », «Financial and insurance management», Odessa National Economic University Odessa, 2017

Thesis consists of three chapters. Object of study is the bankruptcy process in the system of anti-crisis financial management. Diploma thesis deals with theoretical aspects of the theoretical basis of crisis management.

The financial and economic activity of PJSC "Ukrtelecom" is analyzed, the financial condition of the enterprise is determined. The probability of bankruptcy of the enterprise is forecasted using discriminant models.

Strategic directions of prevention and avoidance of bankruptcy of enterprises are defined. Anti-crisis strategy of PJSC "Ukrtelecom" is proposed

The recommendations for improving the efficiency of PJSC "Ukrtelecom": cost optimization, introduction of innovations and modernization of the sphere of activity, diversification of services provision, optimization of the equity structure, etc

Keywords: crisis, bankruptcy, crisis management, financial condition, method of predicting the probability of bankruptcy.